

Povjerenstvo za zakonodavstvo, kolektivne pregovore i zaštitu prava

Na temelju članka 36. Poslovnika o radu Gospodarsko-socijalnog vijeća i njegovih radnih tijela, a u skladu sa člankom 27. Poslovnika, Povjerenstvo za zakonodavstvo, kolektivne pregovore i zaštitu prava na 89. sjednici, održanoj 19. rujna 2022. godine, razmatralo je **Nacrt prijedloga zakona o kazalištima**.

Na osnovi rasprave i izjašnjavanja pojedinih članova Povjerenstva usvojeno je sljedeće

MIŠLJENJE

1. Povjerenstvo za zakonodavstvo, kolektivne pregovore i zaštitu prava podržava donošenje Nacrta prijedloga zakona o kazalištima.
2. Ovom mišljenju prilaže se izdvojeno mišljenje Nezavisnih hrvatskih sindikata i Saveza samostalnih sindikata Hrvatske.

IZDVOJENO MIŠLJENJE NEZAVISNIH HRVATSKIH SINDIKATA I SAVEZA SAMOSTALNIH SINDIKATA HRVATSKE

Članak 34. stavak 1. prijedloga Zakona o kazalištima

Predmetnom odredbom propisan je osnov zasnivanja radnoga odnosa kazališnih umjetnika, točnije propisano je kako kazališni umjetnici radni odnos zasnivaju ugovorom o radu na određeno ili neodređeno vrijeme **ili se osigurava njihov rad** temeljem ugovora o djelu ili autorskoga ugovora za ***pojedine projekte ili programske cjeline dužeg trajanja odnosno sezone*** sukladno planu iz članka 21. prijedloga Zakona.

Predmetnom odredbom **ozakonjuje se mogućnost prikrivenoga rada temeljem ugovora o djelu**, a što je u koliziji s načelima radnoga prava na kojima se temelje radni odnosi u RH.

Podrazumijeva se, ugovori o djelu kao i ugovori o autorskom djelu mogu se sklapati sa umjetnicima i sa ostalim izvođačima djela, za pojedine sporadične poslove, sukladno Zakonu o obveznim odnosima i tu nema ničega spornoga, pa se nameće kao promašeno ugovore o djelu i ugovore o autorskom djelu uopće normirati ovim Zakonom, kao temelj osiguranja rada umjetnika u kazalištima.

Međutim, ako se već ustrajava na tom normiranju, predloženo ozakonjenje ugovornoga odnosa umjetnika i kazališta temeljenoga na ugovoru o djelu koje, de facto predstavlja radni odnos, potencijalno **otvara mogućnost zlouporaba i predstavlja pravnu nesigurnost**.

Konkretno, stavak 1. omogućuje kazalištu da sa umjetnicima, umjesto ugovora o radu, zaključi ugovor o djelu ili ugovor o autorskom djelu za, kako se propisuje, *pojedine projekte ili programske cjeline dužeg trajanja odnosno sezone sukladno kadrovskom planu.*

To u stvarnosti može značiti da kazalište, sasvim zakonito, umjetniku umjesto ugovora o radu, ponudi na sklapanje ugovor o djelu (ugovor o autorskom djelu je podvrsta ugovora o djelu) za obavljanje istih onih poslova koji su predmet radnopravnog ugovornog odnosa, s obzirom da se pojam „*pojedinih projekata ili programske cjeline dužeg trajanja odnosno sezone,*“ može ekstenzivno tumačiti, te trajati duže vremensko razdoblje (primjerice, ako bi umjetnik temeljem ugovora o djelu bio angažiran na nekoj predstavi koja se ponavlja u više sezona, njegov ugovor o djelu mogao bi trajati i više godina, pri čemu valja istaći sljedeće;

- umjetnik bi imao iste ili istovjetne zadatke kao i umjetnik koji je u radnom odnosu temeljem ugovora o radu;
- umjetnik bi imao iste obveze kao i umjetnik koji je u radnom odnosu temeljem ugovora o radu, a koji bi se odnosili na vrijeme dolaska na rad, odlaska sa rada, rada noću, rada nedjeljom, rasporeda proba, predstava i slično;
- na umjetnika koji je u ugovornom odnosu sa kazalištem temeljem ugovora o djelu ne primjenjuje se zakon o radu niti kolektivni ugovori kojima su ugovorena prava i obveze umjetnika u radnom odnosu temeljem ugovora o radu (pravo na regres, božićnicu, jubilarnu nagradu, godišnji odmor, različiti dodatci po osnovi posebnih uvjeta rada i slično ...), a što u konačnici dovodi do povrede načela jednakih prava za jednak rad;
- na umjetnika se ne bi primjenjivale niti odredbe o visini koeficijenata i osnovice za obračun plaća, a što bi rezultiralo time da taj umjetnik, za isti rad kao i umjetnik koji je u radnom odnosu temeljem ugovora o radu, ima manju naknadu od plaće usporednoga umjetnika, a što predstavlja diskriminaciju po osnovi rada.

Stoga, predlaže se zadržati odredbu iz važećeg Zakona o kazalištima koja glasi;

„Za izvođenje i ostvarivanje pojedinih dijelova kazališnoga programa mogu se angažirati vanjski suradnici i umjetnici, temeljem zaključenoga ugovora o djelu ili ugovora o autorskom djelu sukladno zakonu.“

Predlagatelj Zakona nije ničim dokazao niti obrazložio da bi gore citirana, sada važeća odredba, predstavljala problem u praksi, a što bi rezultiralo nužnošću drukčijeg definiranja.

Članak 35. stavak 1. prijedloga Zakona o kazalištima;

Predmetnim stavkom propisuje se kako se ugovori o radu na određeno vrijeme kazališnih umjetnika sklapaju u pravilu na četiri godine, a iznimno, prema potrebi projekta ili programa i na kraće razdoblje.

U odnosu na predmetnu odredbu, mišljenja smo kako je potrebno redefinirati, odnosno preciznije definirati razloge zbog kojih se ugovor o radu može sklopiti na razdoblje kraće od četiri godine, a posebno je problematično **delimitirano najniže trajanje radnoga odnosa**, kao i nepostojanje ograničenja ukupnog trajanja ugovornoga odnosa na određeno vrijeme, a što je izravnoj koliziji sa načelima radnoga zakonodavstva RH na kojima se temelje odredbe Zakona o radu prema kojem se ugovor na određeno vrijeme smatra **iznimkom, sklapa se pod određenim uvjetima i vremenski je ograničen**, a sve to s ciljem smanjenja rada na određeno vrijeme te sklapanja što većeg broja ugovora o radu na neodređeno vrijeme, na kojem tragu su i

smjernice sadržane u [Direktivi 99/70/EZ Okvirnog sporazuma o radu na određeno vrijeme kojega su sklopili ETUC, UNICE i CEEP](#).

Uvažavajući specifičnosti kazalište djelatnosti (zbog čega i postoji poseban zakon) predlaže se predmeti stavak urediti na način da se **sklapanje ugovora o radu na razdoblje kraće od četiri godine ograniči samo na slučajeve koji bi se odnosili na privremeno povećanje opsega posla, te kod zamjene privremeno nenazočnog umjetnika zbog privremene nesposobnosti za rad ili korištenja roditeljskog dopusta.**

Članak 36. stavak 2. prijedloga Zakona o kazalištima;

Kako je to već pojašnjeno u prethodnim očitovanjima upućenima Predlagatelju, rokovi od šest mjeseci, odnosno 30 dana, jesu tzv. **instruktivni rokovi**, čije propuštanje ne dovodi do bilo kakve posljedice za onoga tko je rok propustio.

Stoga se predlaže dodati stavak 3. koji bi glasio;

„Ako intendant odnosno ravnatelj propusti postupiti u skladu s odredbom stavka 2. ovoga članka, smatra se kako je kazališni umjetnik s kazalištem ili javnom kazališnom družinom sklopio ugovor o radu na neodređeno vrijeme.“

Intendanti odnosno ravnatelji kazališta ili javnih kazališnih družina moraju voditi računa o svojim obvezama, pa tako i u pogledu praćenja rokova za poduzimanje određenih radnji, a instruktivni rokovi bez propisane posljedice nemaju nikakvo pravno značenje.

Članak 37. prijedloga Zakona o kazalištima;

Predlaže se dodati stavak 3. koji bi glasio;

„Ne može se smatrati kako kazališni umjetnik nije sposoban umjetnički djelovati i doprinositi u slučajevima za koje umjetnik nije odgovoran, odnosno u okolnostima u kojima svojim postupanjem ili propuštanjem nije utjecao niti mogao utjecati na sposobnost svoga umjetničkog djelovanja i doprinosa“

Predmetnim prijedlogom stavka 3. istoga članka, isključuje se mogućnost da radnopravni odnos ovisi o okolnostima za koje umjetnik nije odgovoran, kao u slučaju npr. da mu se ne omogućuje umjetnički angažman, isključuje ga se iz podjela i slično, a ne radi se o skrivljenom ponašanju koje je temelj otkazivanja ugovora o radu po samom Zakonu o radu.

Članak 38. stavak 2. prijedloga Zakona o kazalištima;

Stavak 2. predmetnog članka u koliziji je sa člankom 24. alinejom 4. prijedloga Zakona, a kojom je propisano kako opće akte kazališta, na prijedlog intendanta odnosno ravnatelja kazališta ili kazališne družine donosi Kazališno vijeće. Stoga, ako bi odredba stavka 2. u sadržajnom smislu ostala neizmijenjena, opći akt mora donositi kazališno vijeće na prijedlog intendanta odnosno ravnatelja.

Međutim, ustrajava se na usuglašenom prijedlogu Sindikata i strukovnih udruga od dana 06. svibnja 2022. godine, a koji se odnosi na sastav stručnoga tijela, i to kako slijedi:

1. Kazališni umjetnici koji čine kolektivna umjetnička tijela orkestra i zbora:

– kontrolnu audiciju pokreće Ravnatelj opere, na prijedlog:

1) šefa-dirigenta;

2a) koncertnog majstora (za orkestar);

2b) zborovođe (za zbor);

3a) vođa određene dionice kod člana dionice;

3b) vođe svih dionica orkestra/zbora za pozicije koncert majstora, vođe dionice i dionica s jednim zaposlenim vođom dionice.

– o prijedlogu se odlučuje 2/3 većinom.

Sastav stručnoga tijela– kolektivna umjetnička tijela orkestra i zbora:

Sastav komisije sukladno Pravilniku o audicijama.

Sastav stručnoga tijela – Solisti opere:

1. Ravnatelj Opere
2. Šef dirigent (ili prvi dirigent kuće)
3. Izabrani član ansambla (solista)
4. Izabrani član strukovne udruge (za soliste)
5. Zborovođa

Sastav stručnoga tijela - baletni i plesni umjetnici:

1. Umjetnički ravnatelj;
2. baletni majstor;
3. predstavnik strukovne udruge;
4. umjetnički član ansambla i
5. vanjski baletni umjetnik.

4. Ansambl LADO:

- sastav komisije – sukladno prvotnom zakonskom prijedlogu

Podredno, a s ciljem **ujednačavanja** sastava, načina rada i zadaće stručnog tijela u svim kazalištima i kazališnim društinama na području cijele RH, predlaže se stavak 2. mijenjati tako da isti glasi:

„Sastav, način rada i zadaće stručnog tijela iz stavka 1. ovoga članka, uz prethodno pribavljeno mišljenje sindikata i strukovnih udruga, pravilnikom propisuje ministar nadležan za kulturu“

Članak 52. prijedloga Zakona o kazalištima;

Predlaže se predmetni članak urediti tako da isti glasi;

„Kazališni radnici radni odnos zasnivaju sklapanjem ugovora o radu sukladno zakonu kojim se uređuju radni odnosi“.

Članak 56. prijedloga Zakona o kazalištima;

U odnosu na stavak 1. primjedbe i obrazloženje kao i u odnosu na članak 34. stavak 1. prijedloga Zakona.

U odnosu na stavak 2. istoga članka, primjedbe i obrazloženje kao i u odnosu na članak 35. stavak 1. prijedloga Zakona.

Članak 59. stavak 3. prijedloga Zakona o kazalištima;

Primjedbe i obrazloženje kao i u odnosu na članak 38. stavak 2. prijedloga Zakona.

Članak 60. prijedloga Zakona o kazalištima;

Predlaže se i za umjetnike LADA zaposlene u izvođačkom dijelu ansambla propisati iznimku kao u članku 37. stavku 2. prijedloga Zakona.

Naime, ako umjetnik u svom radu umjetnički djeluje i doprinosi, nema nikakvog smisla revidirati tu činjenicu.

Članak 63. prijedloga Zakona o kazalištima;

Ostaje nejasnim što se podrazumijeva pod pojmom „pratećih službi“ izvođačkog dijela ansambla. Taj pojam u suprotnosti je s odredbom članka 33. prijedloga Zakona, a kojim je propisano „kako kazališnu djelatnost obavljaju kazališni umjetnici te stručni i drugi kazališni radnici“.

U svakom slučaju, protivimo se da se rad „pratećih službi“ osigurava temeljem ugovora o djelu ili autorskog ugovora, iz razloga kako je to pojašnjeno u odnosu na članak 34. stavak 1. prijedloga Zakona.

Prijedlog odgovorne primjene odredbi kojima je propisano umirovljenje „ex lege“. baletni umjetnici i umjetnici ansambla LADO se protive umirovljenju „ex lege“, u trenutku stupanja na snagu Zakona o kazalištima. Predlaže se postupno umirovljenje baletnih umjetnika i umjetnika ansambla LADO, na način da se u prve četiri godine od

stupanja na snagu predmetnoga Zakona (za umjetnike ansambla LADO 5 godina), omogući **pravo na umirovljenje** po propisanim uvjetima (dakle 40 godina staža uključivši i staž osiguranja s povećanim trajanjem, odnosno 45 godina za umjetnike ansambla LADO), što bi određeni broj umjetnika zasigurno prihvatio i koristio se tim pravom, a da nakon proteka toga roka umirovljenje postane obligatorno, osim, kako je to već predloženo, ako se umjetnik i poslodavac drukčije ne dogovore. Ovakvim prijedlogom oni umjetnici koji žele otići u mirovinu, to pravo mogu konzumirati, dok oni koji to ne žele ili ne žele u trenutku stupanja na snagu ZOK-a (kreditna zaduženost, obveza uzdržavanja obitelji, mirovine nedostatne za preživljavanje, prestanak radnoga odnosa i umirovljenje „preko noći“...), imali bi u prijelaznom razdoblju mogućnost prilagodbe, kako u profesionalnom, tako i u privatnom životu.

Stupanjem na snagu ovoga i ovakvoga Zakona, bez uvažavanja prethodno navedenoga i obrazloženoga prijelaznog razdoblja, s danom stupanja na snagu ZO-a, bilo bi „*po sili zakona*“ umirovljeno otprilike 50% članova zagrebačkog Baleta i dobar dio drugih ansambala što može prouzrokovati problem u održavanju tekućeg repertoara, jer mnogi od tih umjetnika sudjeluju u kompletnom repertoaru. Treba učiniti diferencijaciju; potrebno je učiniti novu sistematizaciju radnih mjesta u kazalištima kojom bi se moglo dijelu umjetnika ponuditi zamjenska radna mjesta. Također, naše baletne škole nisu u stanju nadomjestiti tako veliki broj upražnjenih radnih mjesta u tako kratkom roku, što će uvjetovati angažman sve većeg broja stranih plesača što posljedično može izmijeniti sliku naših ansambala i 145-godišnju tradiciju. Baletni ansambli su svuda internacionalni, ali dobar dio čine domaći umjetnici koji daju određeni karakter i specifičnost ansamblima pogotovo u svjetlu činjenice da bismo željeli da se obnavljaju djela našeg nacionalnog kanona.

U smislu ostvarenja prava na mirovinu, kao iznimku od pravila sadržanoga u članku 44. stavku 2. prijedloga ZOK-a, propisati pravo baletnih i plesnih umjetnika na stjecanje prava na prijevremenu mirovinu s navršениh 15 godina efektivnoga radnoga staža i 45 godina života; (za one koji su kasno dobili prvi ugovor) **odnosno odrediti gornju dobnu granicu do koje se može raditi kao plesač.**

Koordinator Povjerenstva

Dražen Opalić, v. r.